

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások és gazdasági kormányzás – A gazdaságpolitikák jobb összehangolásának feltételei Európában”

(2006/C 324/21)

2006. január 19-én az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy határozott, hogy Eljárási Szabályzata 29. cikkének (2) bekezdése alapján véleményt dolgoz ki a következő tárgyban: „Átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások és gazdasági kormányzás – A gazdaságpolitikák jobb összehangolásának feltételei Európában”.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Gazdasági és Monetáris Unió, gazdasági és társadalmi kohézió” szekció véleményét 2006. szeptember 7-én elfogadta. (Előadó: Lars Allan NYBERG.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2006. október 26-án tartott 430. plenáris ülésén 86 szavazattal 9 ellenében, 10 tartózkodás mellett elfogadta az alábbi véleményt.

Összefoglalás és ajánlások

Az EGSZB úgy döntött, hogy a gazdaságpolitikáról szóló ez évi véleményében nem a hároméves időszakra vonatkozó átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásokat taglalja, hanem inkább az iránymutatások formális alapjaival foglalkozik. A monetáris és fiskális politikai kérdésekben a közösségi politika alapját a közös valuta vonatkozásában a Maastrichti Szerződés, a gazdaságpolitikai iránymutatások vonatkozásában pedig a Stabilitási és Növekedési Paktum, illetve a Szerződés rendelkezései képezik. A cél, hogy olyan szabályozások szülessenek, amelyek a lehető legkedvezőbbben hatnak az árstabilitás, a növekedés és a foglalkoztatás átfogó célkitűzéseire.

Annak elkerülésére, hogy az egyik gazdaságpolitikai cselekvési terület túlságosan uralja a másikat, fontos lenne, hogy az EKB és a Gazdasági és Pénzügyi Tanács (ECOFIN) megegyező politikai célkitűzésekből induljon ki. Különösen fontos, hogy az Ecofin Euró-csoportja és az EKB ugyanazt a megközelítést képviselje.

A vélemény különböző témakörökre tagolódik: monetáris politika, a Stabilitási és Növekedési Paktum, gazdaságpolitikai iránymutatások, bérlétszám, valamint az infláció és a növekedés összefüggései. Az ajánlásokban azt is megfogalmazzuk, hogyan kellene lépniük a különböző szereplőknek, így a Gazdasági és Pénzügyi Tanácsnak, az Európai Központi Banknak, az Európai Bizottságnak és a szociális partnereknek.

EKB

- 2 % +/- 1 százalékpontos lebegtetési sávval, szimmetrikus célként újra meg kellene határozni az árstabilitási célkitűzést. Ez a középértékkel rendelkező cél megkönnyíti a célértéktől való pontos távolság meghatározását, és akkor is fontos lehet, ha lehetővé akarjuk tenni, hogy az EKB megátolja a csökkenő, illetve növekvő kereslet következtében fellépő árstabilitási ingadozásokat.
- Amennyiben a politika jobban tekintettel kíván lenni a monetáris és a fiskális politikai intézkedések közötti összefüggésre, akkor a maginflációt kell mértékként alkalmaznia. Itt ugyanis az EKB által nem befolyásolható, véletlenszerű árváltozásokat

nem veszik tekintetbe. Ez az inflációfogalom alkalmasabb az ártrendek változásainak mérésére. Az Európai Központi Banknak azonban az árak alakulásának értékelésekor figyelnie kellene arra, hogy az mennyiben alapul az adóváltozásokon.

- Ezért felül kell vizsgálni a közös valutához csatlakozni kívánók árstabilitására vonatkozó követelést. Ez a Szerződés formális módosítását teszi szükségessé. Tekintettel arra a tényre, hogy ilyen módosítást még az Alkotmány szerződés sem tartalmaz, a Szerződést rugalmas módon kellene értelmezni, azaz az adott követelmény mögött rejlő célkitűzés a döntő a közös valutához való esetleges csatlakozás szempontjából, nem pedig a pillanatnyi állapot. Értelem szerűen az árstabilitás kérdésében ugyanannak a célkitűzésnek kellene érvényesülnie az euróövezethez csatlakozni kívánók számára, mint az euróövezet tagjai számára.
- A stabilitás és a monetáris politika iránti bizalom nem csak attól függ, hogy 2 % alatt marad-e az infláció. Nem árná alá a stabilitást, ha az árstabilitás mértékeként egy valamivel magasabb szint szolgálna. Sokkal inkább az a döntő, hogy biztosak lehessünk benne: nem hiányzik az akarat és a képesség az infláció ellenőrzésére, ezáltal a kitűzött cél elérésére.
- Az EKB-nak közzé kellene tennie az üléseiről készült jegyzőkönyveket.

Gazdasági és Pénzügyi Tanács

- Amíg a kapacitás kihasználtsága még nem olyan mértékű, hogy ez az infláció növekedéséhez vezetne, aligha áll fenn a prociklikus politika veszélye. A munkanélküliség még mindig túlságosan magas, és sok lehetőség van a foglalkoztatottsági arány megnövelésére. A gazdasági konjunktúra éveiben a gazdaságpolitikának főként a demográfiai változások következtében kialakuló gazdasági problémák leküzdésének tervezésére kellene irányulnia. A gazdasági fellendülés időszakaiban nem elegendők az EU általános céljai a költségvetés és az adósságállomány vonatkozásában. Azoknak a tagállamoknak, amelyek már elérték a célokat, nem szabad elkényelmesedniük.

- Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell hagyni a költségvetési egyensúly és az államadósság kritériumait, de a vitában előre kell lépni és a gazdaságpolitika valós céljai felé kell fordulni.
- A gazdaságpolitika hároméves időszakra vonatkozó átfogó iránymutatásainak központi célként – a lisszaboni stratégiában említett, a foglalkoztatási aránnyal kapcsolatos százaléktételek mellett – elő kellene irányozniuk egy minimális értéket a gazdasági növekedés tekintetében, valamint a munkanélküliség százalékarányban kifejezett csökkentését. Az egyes tagállamoknak meg kell határozniuk saját célkitűzéseiket, ezek azonban nem lehetnek kevésbé ambíciózusak, mint a közösségi célkitűzések.
- A pénzügyminisztereknek következetesnek kell lenniük: ne cselekedjenek másként saját hazájukban, mint ahogyan azt Brüsszelben bejelentették.

Munkaerőpiaci politika/kölni folyamat

- A kölni folyamat keretében megrendezendő találkozók között közös elemzéseket kellene készíteni a gazdasági összefüggésekről, a különféle politikai lépések hatásairól és hasonló kérdésekről.
- A kölni folyamat keretében talán sikerül elegendő nyomatékkal felhívni az érintettek figyelmét arra, hogy teljesíteniük kell köteleességeiket a gazdasági statisztikák vonatkozásában.
- Az Európai Parlamentnek minden találkozó előtt állásfoglalást kellene előterjesztenie a gazdasági helyzetről és a kívánatosnak tartott politikáról.
- Mind a Gazdasági és Pénzügyi Tanácsnak, mind az Európcsoportnak jelen kellene lennie, hogy képviseltetve legyen egyfelől az összes pénzügyminiszter, másfelől minden olyan pénzügyminiszter, akinek közvetlen hatáskörébe tartozik a fiskális politika, amelyet össze kell kapcsolni az EKB monetáris politikájával.

Európai Bizottság

- További vizsgálatot kellene végezni a maginflációval kapcsolatban. Részletesen tanulmányozni kellene azon országok politikai intézkedéseit, amelyekben jó az infláció és a növekedés viszonya (vagyis a növekedés tempójához képest alacsony az infláció). Az eredmények a jövőbeni teljesítményértékelés (*benchmarking*) alapjául szolgálhatnának.
- A vizsgálatok választ adhatnának azokra a kérdésekre, hogy például mennyiben vezethetők vissza a különféle növekedési ráták a termelékenységben bekövetkező változásokra, mekkora mértékben alapulnak a termelékenység növelésének különböző rátái a beruházások és az innováció területén tapasztalható különbségeken és milyen eljárások léteznek még a termelékenység növelésére. Ezért az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg az összefüggést egyfelől a növekedés és foglalkoztatás átfogó céljai, másfelől például a termelékenység fokozása és az inflációs ráták között.

Összefoglalás

A monetáris és a fiskális politika megfelelőbb koordinációjára van tehát szükség, amelynek során az árstabilitás, a növekedés és foglalkoztatás fontos célkitűzéseket jelentenek valamennyi gazdaságpolitikai döntéshozó – az EKB, az Európai Bizottság, a

Gazdasági és Pénzügyi Tanács, a szociális partnerek, valamint a tagállamok – számára. Ha valamennyi szereplő mindhárom célkitűzést intézkedésvajaslatai kiindulópontjának tekinti, akkor szükségszerűen figyelembe veszik javaslataik összes következményét is. Mindez egységesebb politikához, egyúttal koherensebb eredményhez vezet.

1. Bevezető

1.1 Az EU átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásai (*Broad Economic Policy Guidelines*) immár hároméves időszakra vonatkoznak. Az ez évi iránymutatások a 2005-ben elfogadott iránymutatásokhoz képest mindössze kisebb kiigazításokat tartalmaznak.

1.2 Ezért az EGSZB úgy döntött, hogy a gazdaságpolitikáról szóló ez évi véleményében nem ezeket a módosításokat taglalja, hanem inkább az iránymutatások formális alapjaival foglalkozik. Egy ilyen jellegű elemzés nem korlátozódhat az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások tartalmára, hanem a monetáris politikára, illetve a monetáris és a fiskális politika kapcsolatára is kell térnie.

1.3 A monetáris és fiskális politikai kérdésekben a közösségi politika alapját a közös valuta vonatkozásában a Maastrichtban elfogadott Szerződés rendelkezései, a gazdaságpolitikai iránymutatások vonatkozásában pedig a Stabilitási és Növekedési Paktum, illetve a Szerződés rendelkezései képezik. A 2005-ben bevezetett újítások értelmében az iránymutatásokkal az éves „lisszaboni folyamat” keretében foglalkoznak.

1.4 Célunk az említett rendelkezések kölcsönhatásainak és annak tanulmányozása, hogy ezek miképpen hatnak a konkrét politikai intézkedésekre uniós, illetve tagállami szinten. A vizsgálódás szükségképpen meglehetősen elméleti síkon mozog majd, hogy hozzájárulhasson a vita előmozdításához és a politikák tökéletesítéséhez. Az átfogó elemzés érdekében szükség van a tarifarendszerek vizsgálatára is. Ennek során ellenőrizni kell, hogy a rendelkezések mennyiben hatnak kedvezően az árstabilitás, a növekedés és a foglalkoztatás átfogó célkitűzéseire.

1.5 Ajánlásaink nem korlátozódnak az aktuális politikára, hanem kiterjednek a rendelkezések módosítására is, amelyek azonnal végrehajthatók, főként, ha a döntéshozók magatartása megváltozik. Javaslataink csupán egy esetben teszi szükségessé a Szerződés módosítását.

2. A Maastrichti Szerződés és a közös monetáris politika

2.1 Az EKB az árstabilitás átfogó célját követi. A Szerződés Maastrichtban elfogadott rendelkezései további célként említik, hogy az EKB – az árstabilitás elérével – támogassa a növekedést. Ebben az összefüggésben összehasonlítási alapként általában említésre kerül az egyesült államokbeli jegybank (Federal Reserve) politikája, mely inkább az árstabilitás, foglalkoztatás és növekedés összsképen alapul. Mindössze fokozati különbségekről van szó, a monetáris politika megvalósítása során azonban világosabban megmutatkoznak az eltérések: a „Federal Reserve” a kamatlábak módosítását gyakran a foglalkoztatás alakulásával magyarázza. Az EKB szerint – úgy tűnik – kizárólag az árstabilitás adhat okot a kamatlábak módosítására.

2.2 A gazdaságpolitika egészére gyakorolt hatás szempontjából ezért a tényleges monetáris politikai intézkedéseken túl a célkitűzés világos megfogalmazása is fontos.

2.3 A monetáris és a fiskális politikát egyaránt felölelő gazdaságpolitika átfogó ismeretében ezért a fiskális politika megvalósításához nemcsak a kamatpolitika alapvető jelentőségű, hanem a monetáris politikai célok megválasztása is. Előfordulhat, hogy egy pénzügyminiszter olykor azon töpreng: „Vajon egy adott intézkedésre vonatkozó döntésemet nem fogja-e semlegesíteni, hogy a hatás kiegyenlítésére módosulnak a kamatok?” Annak elkerülésére, hogy az egyik gazdaságpolitikai cselekvési terület túlságosan uralja a másikat, fontos lenne, hogy az EKB és a Gazdasági és Pénzügyi Tanács (ECOFIN) megegyező politikai célkitűzésekből induljon ki. Különösen fontos, hogy az Ecofin Euró-csoportja és az EKB ugyanazt a megközelítést képviselje. A monetáris politikai célt hosszú távra kellene rögzíteni. Az EKB számos alkalommal állította, hogy a 2 %-os inflációs ráta mint cél egy ECOFIN-tanácsbeli megállapodásra vezethető vissza. Lehet, hogy az infláció kívánt mértékéről nem különböznek a vélemények számottevően, de a célokat és az intézkedéseket mindenkinek tiszteltetben kell tartani.

2.4 Amikor az EKB kitűzte az árstabilitás célját, 2 % alatti inflációs rátát választott. Ez a cél már 2003-ban módosult, amennyiben egyszeriben a 2 %-ot el nem érő, de megközelítő inflációs rátára kellett törekedni. Így realizistikusabb lett a célkitűzés, mivel az eredeti megfogalmazást („2 % alatti”) úgy is lehet értelmezni, hogy még a defláció is elfogadható.

2.5 Két problémával azonban ez a meghatározás sem tudott megbirkózni: szinte lehetetlen megállapítani, milyen messze vagyunk a célértéktől, és mely eltérések megengedhetők. Szimmetrikus cél esetén a kívánt inflációs rátától egy bizonyos sávon belül el szabad térni. Tekintve, hogy az EKB a 2 %-ot megközelítő szintet tartja ideálisnak, a célt leginkább úgy lehetne megfogalmazni, hogy „2 % +/- 1 százalékpont”. Ez a célérték csökkenthetné a szórványosan előforduló ezrelékes eltérések esetén megfigyelhető aggodalmakat is. Az EGSZB szerint minden érv amellet szólni, hogy az EKB által kitűzött célból szimmetrikus cél legyen. Ez a középértékkel rendelkező cél akkor is fontos lehet, ha lehetővé akarjuk tenni, hogy az EKB meggátolja a csökkenő, illetve növekvő kereslet következtében fellépő árstabilitási ingadozásokat. Az eddigi fejleményeket tekintve elmondhatjuk, hogy a millennium előtti kedvező európai konjunkturális légkörben a kamatemelések igen gyorsan bekövetkeztek, míg az utána következő „rossz” években a kamatsökkentések érezhetően lassabban haladtak.

2.6 Komoly gondot jelent az is, vajon melyik inflációt kell mérni. Az EKB hivatalos célkitűzése a harmonizált fogyasztói árindexet (a HICP-t), azaz az infláció általános mértékét veszi figyelembe. Ennek során el lehetne tekinteni pl. az energia- vagy élelmiszeráraktól, hogy olyan inflációs rátákat kapjunk, amelyek jól alakíthatók monetáris politikával, és nem befolyásolhatatlan tényezőkön alapulnak. Ezáltal kiegyenlíthető lenne mindenekelőtt az – átmeneti és gyakran az ellenkező irányba átcsapó – olajár-emelkedések hatása. Módosított árindexre azért van szükség, hogy elkerülhető legyenek az átmeneti áringadozások

által az EKB politikájára gyakorolt közvetlen hatások. Még az olajár előreláthatólag hosszú távú emelkedése esetén sem egyenlíthetők ki soha az olajár esetleges ingadozásai kamatmódosításokkal, hiszen az ilyen módosítások hatása általában csak 1–2 évvel később mutatkozik.

2.7 Az úgynevezett „maginfláció” a belső piaci gazdaság (az EKB számára az euróövezet) inflációs tendenciáinak mértéke. Ezen árszintváltozások inkább a tendenciákat tükrözik, és éppen ezen tendenciák befolyásolása az EKB egyik legfontosabb feladata. A kamatváltozásoknak az áremelkedési rátára gyakorolt közvetlen hatása az ilyen értelemben vett infláció esetén az EKB kamatpolitikájának példáján látható legjobban. Amennyiben az EKB elfogadja a meghatározott mértékű infláció túllépését, akkor ez valószínűleg arra vezethető vissza, hogy ezt a korlátozott inflációs megközelítést is figyelembe vette. A maginflációra való kiegészítő utalás lehetővé tenné az EKB számára, hogy az emberek jobban megértsék politikáját. Amennyiben a politika jobban tekintettel kíván lenni a monetáris és a fiskális politikai intézkedések közötti összefüggésre, akkor a maginflációt kell mértékként alkalmaznia. Így a gazdaságpolitika összességében könnyebben eredményezhet kedvező hatásokat a növekedésben és a foglalkoztatásban.

2.8 Ha a HICP szerinti hivatalos inflációs rátát összevetjük a maginfláció fogalma értelmében megállapított áremelkedéssel, az évek többségében csak jelentéktelen eltérések mutatkoznak (lásd: Melléklet). Az energiaárak az általános árszintet csak 2005-ben befolyásolták említésre méltó módon. Az infláció és az EKB célértékének összehasonlításából kiderül, hogy a maginfláció csak 2000-ben és 2005-ben maradt jóval a célérték alatt. Ha a maginfláció fogalmát vették volna alapul, akkor például a 2005-ös évben egy kevésbé megszorító jellegű politikát kellett volna végrehajtani.

2.9 Az adók és járulékok változásai szintén az inflációs rátát befolyásoló tényezők, de nem tekinthetők a belső piaci kereslet közvetlen hatásának. Ha a tagállamok pl. a költségvetés hiányának csökkentése érdekében megemelik a HÉA-t, akkor ezzel együtt az inflációs ráta is emelkedik. Amennyiben az EKB a HICP segítségével méri az árstabilitást, ilyen esetben úgy gondolhatja, hogy kamatemelésre van szükség. A HÉA megemlése azonban keresletcsökkentő hatással van a nemzetgazdaságra, ezért a gazdaságpolitikai összkép fényében kamatsökkentéssel kellene, hogy járjon. Ilyen esetekben – mint például amikor Németországban 2007. január 1-jére 16 %-ról 19 %-ra emelték a hozzáadottérték-adót – az EKB-nak rendkívül gondosan meg kellene vizsgálnia mind az áremelés okait, mind pedig azt, hogy egyedi esetről van-e szó, amely nem vezet az inflációs tendencia növeléséhez. Egy további szempontot is meg kell említeni: ha az EKB hagyja, hogy egy ilyen adóemelés egy adott országban befolyásolja a monetáris politikát, akkor ennek kedvezőtlen hatásai vannak valamennyi euró-országra.

2.10 Amennyiben az euróövezethez még nem tartozó tagállamok csatlakozni szeretnének a közös valutához, úgy a Szerződés értelmében továbbra is olyan inflációs rátával kell rendelkezniük, „amely közel esik az árstabilitás tekintetében legjobb eredményt felmutató legfeljebb három tagállaméhoz”. A

„közel esik” ebben az esetben legfeljebb 1,5 százalékpontos különbséget jelent. A legjobb eredmény ebben az összefüggésben a legalacsonyabb inflációs rátát jelenti. Ez a cél ma már nem olyan magától értetődő, mint a kilencvenes évek elején, hiszen – szem előtt tartva az elmúlt néhány év folyamatait – akár az euroövezet-beli országokban jelenleg mértnél alacsonyabb inflációs rátát jelenthet. Az említett feltétel annál inkább is abszurd, mivel nemcsak az euróövezetbe tartozó országokban, hanem az összes EU-tagállamban mért infláción alapul. Az utóbbi időkben ugyanis az euróövezetbe csatlakozni kívánó országokkal szemben támasztott árstabilitási elvárások szempontjából mérvadó három ország között az EU-15-nek éppenséggel az euróövezetbe nem tartozó tagállamai szerepeltek. Ezért át kell gondolni a közös valutához csatlakozni kívánók árstabilitására vonatkozó követelést. Ez a Szerződés formális módosítását teszi szükségessé. Tekintettel arra a tényre, hogy még az Alkotmányszerződés sem tartalmaz ilyen módosítást, e módosítás olyan sok időt igényelne, hogy az euróövezetbe csatlakozni kívánó országok nagy része kénytelen lenne a jelenlegi rendelkezések teljesítésére törekedni. Ezért inkább a Szerződés rugalmas értelmezésére lenne szükség, mely szerint a közös valutához való esetleges csatlakozás szempontjából az adott követelmény mögött rejlő célkitűzés a döntő, nem pedig a pillanatnyi állapot. Értelemszerűen az euróövezetbe csatlakozni kívánók számára az árstabilitás kérdésében ugyanannak a célkitűzésnek kellene érvényesülnie, mint az euróövezet tagjai számára. Amennyiben módosul a cél (2 %, méghozzá +/- 1 százalékpontos lebegtetési sávval), akkor ez legyen érvényes az euróövezetbe csatlakozni kívánók számára is.

2.10.1 A nagyon gyors gazdasági növekedésű országokban rugalmasabb hozzáállásra lehet szükség az árstabilitás tekintetében. Írország példaként szolgálhat arra, hogy egy szilárdan növekedő gazdaságban a magasabb infláció az alkalmazkodás szükséges velejárója.

2.11 Az infláció a gazdaságpolitika alátámasztásához szükséges statisztikai eszköz. A polgárok azonban másféleképpen érzékelik az áremelkedéseket. Hevesen reagálnak a lakbér, az élelmiszer- és benzinár stb. emelkedésére, ugyanakkor csak kevesen veszik észre, hogy bizonyos áruknak csökkent az ára. Aggodalomra ad viszont okot, hogy a hatások mindenkit más-más módon érintenek. Amennyiben az áremelkedések főként a napi szükségletek kielégítésére szolgáló javakra jellemzők, ez a szegényeket érinti legkomolyabban, hiszen egy 2–3 %-os általános áremelkedés jelentősen megnövelheti létfenntartásuk költségeit. A politikusoknak figyelembe kell venniük ezeket a hatásokat és megfelelő politikai ellenintézkedésekről kell gondoskodniuk. Ez nem annyira a költségvetési politika terjedelmének, sokkal inkább konkrét tartalmának a kérdése.

3. A Stabilitási és Növekedési Paktum (2005)

3.1 Vajon módosult a tagállamok gazdaságpolitikája a Stabilitási és Növekedési Paktum újraszövegezése folytán? Megváltozott az egyes országoknak az Európai Bizottság és később a Tanács általi értékelése? Úgy tűnik, mintha csak Litvánia vonatkoztatta volna egyértelműen magára a deficitnek a Paktum újraszövegezéséből következő meghatározását. A Paktum újraszövegezése

időközben oda vezetett, hogy valamennyi tagállam nemzeti szinten középtávú célokat fogalmazott meg az államháztartás számára. A célkitűzések az adott ország jelenlegi helyzetén alapulnak.

3.2 A gazdaságnak a Paktum módosítása utáni alakulását tekintve természetes, hogy a paktumnak nem lehetett érezhető hatása. A legtöbb bevezetett újítás olyan helyzetekre vonatkozott, amelyeket a gazdasági problémák kiéleződése jellemez. Ehelyett fellendült és talpra állt a gazdaság, ami még a Paktum mutatóira is kihatott.

3.3 A 2005-ös gazdasági fejlődés és a 2006-os kilátások – különösen a Németországban tapasztalható kedvező folyamatokat tekintve – arra engednek következtetni, hogy általában könnyebb lesz eleget tenni a Stabilitási és Növekedési Paktum kritériumainak. A tény, hogy ez a folyamat igen jelentős olajár-emelkedések idején vette kezdetét, a gazdasági fellendülés nagy erejére utal. Az olajár-emelkedések – az olajimporttól való függőség fokának megfelelően – különbözőképpen hathatnak az egyes országokra. Még a gazdasági fellendülés időszakában is akad néhány olyan ország, amely továbbra is távol van a költségvetési egyensúly céljának elérésétől. Ezeknek hasznára válhat a többi EU-országban tapasztalható kedvező tendencia.

3.4 Az elért, illetve várható növekedés azonban a legtöbb országban még nem felel meg annak a szintnek, amelytől kezdve szükség lenne a Paktum szigorúbb alkalmazására a költségvetési helyzet javítását szolgáló, konjunktúra idején esedékes költségvetési intézkedések vonatkozásában. Amíg a kapacitás kihasználtsága még nem olyan mértékű, hogy ez az infláció növekedéséhez vezetne, aligha áll fenn a prociklikus politika veszélye. A munkanélküliség még mindig túlságosan magas, és sok lehetőség van a foglalkoztatottsági arány megnövelésére. A fiskális és monetáris politika összjátéka az elmúlt évek rossz konjunkturális körülményeihez képest új terheknek van kitéve. A gazdasági fellendülés éveiben a gazdaságpolitikának főként a demográfiai változások következtében várható gazdasági problémák leküzdésének tervezésére kellene irányulnia.

3.5 A gazdasági fellendülés időszakaiban nem elegendőek az EU általános céljai a költségvetés és az adósságállomány vonatkozásában. Azoknak a tagállamoknak, amelyek már elérték a célokat, nem szabad elkényelmesedniük. Alapvető jelentőségű, hogy a nemzeti célokat az újraszövegezett Stabilitási és Növekedési Paktum értelmében a gazdasági helyzet javítására használjuk.

3.6 A Paktum kritériumainak betartása során felmerülő gondokat elsősorban a 2005 előtti rossz gazdasági helyzet okozta, de létezik emellett egy statisztikai magyarázat is, csak ezt kevesen veszik észre. Egy alacsony inflációval rendelkező gazdaságban az államadósság reálértéke nem változik. Ilyen helyzetben nem létezik egyszerű megoldás: az adósságállomány leépítéséhez gyakorlati lépésekre van szükség. A növekedés elmaradására ennek ellentéte igaz. Erőteljes növekedés esetén az államadósság GDP-hez mért aránya minden további intézkedés nélkül csökken. Hasonló hatások mutathatók ki a költségvetési egyensúly vonatkozásában. Magas inflációs ráta esetén csökken a közzsféra részarányának értéke – tehát statisztikailag javul a

költségvetés helyzete. Gazdasági növekedés esetén emelkednek az állami bevételek anélkül, hogy szükség lenne az adók megemelésére. Az államadósságra és a költségvetés helyzetére gyakorolt komoly statisztikai hatásokat nemrégiben bizonyos mértékben felváltották a kedvező statisztikai hatások.

3.7 A nehéz idők az is jellemezte, hogy szokatlanul magas volt a megtakarítások aránya. Ez a tőke az európai befektetési lehetőségek hiányában az Egyesült Államokba folyt. A gazdaságba vetett bizalomnak a jobb időkkel együtt járó növekedése alapján várható, hogy csökken a jövő miatti aggodalom, és az emberek kevesebbet takarítanak meg. A tovább fokozódó kereslet ördögi kört eredményezhet.

3.8 Ráadásul a közösségi szintű fiskális politika sajátos problémával küszködik: megfogalmazói és a betartásáért felelősek állandóan változnak. A pénzügyminiszterek negyede néha évente cserélődik, és az új miniszterek nem érzik ugyanazt a felelősséget az elődjük által megkezdett politikákért. Ezért az Ecofin-Tanácsban több hosszú távú döntést kellene hozni, hogy egy új minisztercsoport ne borítson fel már bevezetett politikákat. A miniszterek folyamatos cseréje megnehezíti azt is, hogy olyan ECOFIN-Tanács jöjjön létre, amely rendelkezik a közös politika folytatásához szükséges politikai akarattal.

4. Átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások és a lisszaboni folyamat

4.1 Átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások 1993 óta léteznek. A kezdetekben csak fiskális politikával, később a foglalkoztatás kérdéseivel is foglalkoztak. 2005-től egy összehangolási folyamat keretében az iránymutatások össze lettek vonva a foglalkoztatáspolitikai iránymutatásokkal és a lisszaboni programmal. A gyakorlatban itt nemzeti politikákról van szó, melyek vonatkozásában az Európai Bizottság és a Tanács iránymutatásokat nyújt. A Stabilitási és Növekedési Paktummal ellentétben szankciók itt nincsenek előírva.

4.2 A vitát az EMU létezése óta a központi monetáris politika és a továbbra is nemzeti irányítású fiskális politika közötti egyensúlyzavar uralja. A Stabilitási és Növekedési Paktum „hibridnek” tekinthető, mivel megtalálhatók benne egy közös, szankciókkal alátámasztott politika elemei is, míg a gazdaságpolitikai iránymutatások ajánlásokon alapulnak.

4.3 Milyen lehetőségek vannak a gazdaságpolitikai iránymutatások továbbfejlesztésére? Ennek vonatkozásában feltétlenül szükség van arra, hogy a gazdaságpolitikai célok meghatározását egyértelműen elhatároljuk a célok elérését szolgáló eszközöktől.

4.4 A Stabilitási és Növekedési Paktum esetében a nyilvános vita során célnak tekintik a költségvetési egyensúlyt és azt, hogy az államadósság a GDP-nek adott részét tegye ki. Egyik kritérium sem tekinthető azonban valódi célnak: inkább támpontok a követendő gazdaságpolitikai irányhoz. Az állami költségvetés egyensúlya vagy többlet mozgásteret biztosít a gazdasági recesszió idejére. A többlettel később ösztönözni lehet a gazda-

ságot. Az EGSZB úgy véli, hogy meg kell hagyni a költségvetési egyensúly és az államadósság kritériumait, de a vitában előre kell lépni és a gazdaságpolitika valós céljai felé kell fordulni.

4.5 A teljes – mind a monetáris, mind pedig a fiskális politikát felölelő – gazdaságpolitika átfogó célkitűzése az árstabilitás, növekedés és foglalkoztatás. Ezeknek a céloknak kifejezésre kell jutniuk. Az árstabilitás kérdéséről már volt szó. Ezért fontos lenne, hogy a gazdaságpolitikai iránymutatások alapját az képezze, hogy az EU a kívánt növekedést és a teljes foglalkoztatottságot is meghatározza. Ez azonban a gyakorlati megvalósításkor jelentős problémákba ütközik. Amennyiben realisztikus célokat szeretnénk meghatározni, ezeket az aktuális gazdasági helyzettel összefüggésben kell szemlélni, ami azt jelenti, hogy valószínűleg gyakran módosításra szorulnak, és nem lehet őket olyan hosszú távon rögzíteni, mint az árstabilitás célját.

4.6 Vitatható, hogy a gazdasági fejlődés mennyiben mérhető a növekedéssel. A bevett módszer nem veszi figyelembe a szociális és a környezetspecifikus kihatásokat. Ha azonban kizárólag a gazdasági növekedést tekintjük, ezt két bevett módszerrel lehet meghatározni: az egy főre eső GDP reálértékének növekedésével vagy a vásárlóerő-paritás (VEP) alapján. Az utóbbi eljárás a különböző országok valós gazdasági helyzetét hasonlítja össze. Mivel a növekedési ráta kiszámolásáról van szó, a mutatók megválasztása nem játszik szerepet. A mérendő GDP típusából eredő éves eltérések csekélyek. Néhány évvel ezelőtt vizsgálat készült annak megállapítására, mekkora növekedési rátától kezdve csökken a munkanélküliség. A vizsgálat kimutatta, hogy mintegy 3 %-os növekedési rátára van szükség. Ez a célérték azonban az idők során változhat, és nem feltétlenül érvényes valamennyi nemzetgazdaságra. Tekintettel a munkanélküliség csökkentésével kapcsolatban felmerülő nehézségekre, aligha lehet elképzelni, hogy ennél alacsonyabb növekedési ráta esetén csökkenjen a munkanélküliség. Az utóbbi években egyébként csak néhány ország érte el ezt a szükséges növekedési rátát.

4.7 Az országok összehasonlításánál és a növekedés fokozását szolgáló politika megválasztásánál különbséget kell tenni a két legfontosabb növekedésfokozó módszer között. Növekedést el lehet érni a termelés fokozásával ugyanazon technológia alkalmazása mellett – gyakran a foglalkoztatottak számának növelésével –, de a termelékenység fokozásával is, amelynek során változatlan számú munkavállaló többet termel. Az elkövetkező években továbbra is fennáll az első módszer alkalmazásának lehetősége. A demográfiai változások következtében azonban középtávon valószínűleg csak a második megoldás jöhet szóba.

4.8 A foglalkoztatás vonatkozásában határozottan nehezebb a célérték meghatározása. A célt két területre kell osztani, hiszen egyfelől a munkanélküliek arányáról van szó, másfelől pedig arról, hogy mekkora az aktív keresők részaránya a keresőkorú lakosságban (foglalkoztatási arány). A lisszaboni stratégia kitűzte a célokat a teljes foglalkoztatási arány (70 %), a nők foglalkoztatási aránya (60 %) és az 55 év és a nyugdíjkorhatár közötti személyek foglalkoztatási aránya (50 %) vonatkozásában.

4.9 A munkanélküliek arányával kapcsolatban nem fogalmazódtak meg százalékos célértékek. Először is a munkanélküliség meghatározására számos különféle módszer létezik. Tekintettel a nyílt munkanélküliség létezésére és arra, hogy egyes személyek többféle munkaerő-piaci politikai intézkedésben is részt vesznek, legalább két célértékre van szükség. Csak nagyon kevés ország közelíti meg az úgynevezett teljes foglalkoztatást (ezekben az országokban a munkanélküliek százalékos aránya mindössze annyi, amennyi egy dinamikus gazdaságban a szükséges és folyamatos változások miatt mindig fennáll). Ezért valószínűleg ésszerűbb, ha hosszú távú célkitűzésként az kerül meghatározásra, hogy a munkanélküliséget hány százalékkal kell csökkenteni.

4.10 Az eddigi fejtegetésekből következik, hogy a hároméves átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások központi elemként javaslatot tehetnének a gazdasági növekedés minimumértékére és a munkanélküliség százalékos csökkentésére. A foglalkoztatási arány célértékeként egyelőre meg lehet hagyni a lisszaboni stratégiában előírt százalékos értékeket. A monetáris politikára jellemző körülményeket – világos, a politikusok számára követhető célokkal – a fiskális politika vonatkozásában is meg kell teremteni.

4.11 A gazdaságpolitikai iránymutatások szerepe következőképpen főként abban állna, hogy a tagállamok jelentést tesznek a célértékek elérésére tett intézkedéseikről, az Európai Bizottság és a Tanács pedig ehhez kapcsolódóan értékeli, mennyiben sikerült elérni a célokat. Amennyiben nem sikerült, az EU számára lehetővé kellene tenni, hogy bírálja a választott politikákat, összevesse azokat a többi tagállam sikeres intézkedéseivel, és ennek alapján javaslatokat tegyen. Mindazonáltal minden országot saját specifikus körülményei és aktuális gazdasági helyzete alapján kell értékelni.

4.12 Mivel a fiskális politika továbbra is nemzeti hatáskörbe tartozik, az Európai Unió egészére jellemző gazdasági helyzet jelenlegi hangsúlyozásának az egyes nemzeti politikák értékelése szempontjából nincs különösebb jelentősége. Ezért a gazdaságpolitikai iránymutatásokat módosítani kell. A gazdaságpolitikai iránymutatásokban a jövőben az átfogó célok érdekében nemzeti célkitűzéseket kell meghatározni, amelyek azonban nem lehetnek kevésbé ambiciózusak, mint a közösségi célok, és minden országot aszerint kell értékelni, mennyiben felel meg saját célkitűzéseinek.

4.13 A tagállamok által gazdasági körülményeik fényében tett intézkedések határozottabb hangsúlyozásával és a lisszaboni menetrend világosabb foglalkoztatáspolitikai céljaihoz történő erőteljesebb hozzárendeléssel a gazdaságpolitikai iránymutatásokat szorosabban össze lehetne kapcsolni a lisszaboni menetrend egyéb célkitűzéseivel. Az átfogó gazdaságpolitika így szervezettebben válhatna a lisszaboni menetrend keretei közé tartozó nemzeti reformprogramok részévé, és ezáltal felgyorsíthatná a lisszaboni menetrend megvalósításának egészét.

5. Bérpolitika és a gazdaságpolitikai iránymutatások

5.1 1999-ben indult meg az úgynevezett „kölni folyamat”. A Gazdasági és Pénzügyi Tanácsnak (ECOFIN), az EKB-nak, az Európai Bizottságnak és a szociális partnereknek (ESZSZ, UNICE/CEEP) ez az évente megrendezésre kerülő vitafóruma, amelyen aktuális politikai kérdések kerülnek terítékre, alig ismert. A kölni folyamat mégis fontos szerepet játszott abban, hogy a résztvevők felfigyeljenek a többi fél politikájára és gazdaságpolitikai nézeteire.

5.2 Ezek a viták két szinten zajlanak: egyrészt a szakértők szintjén, másrészt a magas szintű csoportban. Az általában fél évente megrendezésre kerülő találkozón az aktuális gazdasági helyzetet és az ennek fényében szükséges politikát vitatják meg.

5.3 A 2005-ös viták és következtetések azt mutatják, hogy a vélemények mind az elemzések, mind az intézkedésjavaslatok vonatkozásában rendkívül szerteágazóak. Az Európai Bizottság a gazdasági helyzet javulására utal. Az EKB a bérnévelés jelentőségét hangsúlyozza, amit természetesen az UNICE is támogat. A CEEP az állami befektetések követelményét emeli ki. Az UEAPME szerint nemcsak a kisvállalkozások figyelembevétele fontos, hanem egy esetlegesen magasabb infláció elfogadása is. Az ESZSZ arra utal, hogy a belföldi kereslet élénkítésére a gazdaság egészét ösztönözni kell, és figyelmeztet, hogy a bérek és fizetések nem csupán költségtényezők, hanem a kereslet alapvető feltételei is. A munkavállalók sok éven át hozzájárultak az infláció leszorításához, amennyiben a bérnövekedés nem volt olyan erőteljes, mint a termelékenység növekedése.

5.4 A fentiek fényében felmerül a kérdés, nincs-e szüksége a kölni folyamatnak új lendületre. Hogyan lehetne előremozdítani? A kölni folyamat keretében folytatott párbeszéd eddig a találkozás és a véleménycsere jegyében zajlott. A jövőben a találkozók között esetleg közös elemzéseket lehetne készíteni a gazdasági összefüggésekről, a különféle politikai lépések hatásairól és hasonló kérdésekről. Ez közelebb hozhatná egymáshoz a kiindulópontnak tekintendő gazdasági realitásról kialakított eltérő látásmódokat. Ez a javaslat a független gazdasági elemzések intézményére vonatkozó, az EGSZB által már előterjesztett javaslatához is kapcsolható (!).

5.5 Kevésbé ideológiai jellegű, mindazonáltal a követendő politika megválasztásához döntő jelentőségű kérdés a statisztikai adatok megbízhatósága. Minden tagállamnak magától értetődően gondoskodnia kellene arról, hogy a szükséges statisztikai adatok egyidejűleg hozzáférhetővé váljanak. A szükséges politikai lépések hibás statisztikai adatok alapján történő megválasztása súlyos következményekkel járhat. A kölni folyamat párbeszédei keretében talán sikerül elegendő nyomatékkel felhívni az érintettek figyelmét arra, hogy teljesíteniük kell kötelességüket a gazdasági statisztikák vonatkozásában. Az Európai Parlament ismételtelen követelte a pontosabb statisztikákat.

5.6 Talán a formális struktúrák megváltoztatása is segíthet élénkíteni a vitát. Fontos lenne megerősíteni az Európai Parlament szerepét. Tisztán formális jelenlét helyett az EP minden találkozó előtt állásfoglalást terjeszthetne elő a gazdasági

(!) HL C 88., 2006.4.11., 68. o. „A gazdasági kormányzás megerősítése – a stabilitási és növekedési paktum reformja”.

helyzetről és a kívánt politikáról. Ezt össze lehetne vetni a – valószínűleg az Európai Bizottság által végzett – formális felülvizsgálattal. Mind az Ecofin-Tanácsnak, mind az Euró-csoportnak jelen kellene lennie, hogy képviseltetve legyen egyfelől az összes pénzügyminiszter, másfelől minden olyan pénzügyminiszter, akinek közvetlen hatáskörébe tartozik a fiskális politika, amelyet össze kell kapcsolni az EKB monetáris politikájával.

5.7 Habár politikájában minden részt vevő fél – az EKB, a pénzügyminiszterek és a szociális partnerek – független, az általunk támogatott fokozottabb együttműködésre sürgősen szükség van. A függetlenség nem azt jelenti, hogy az adott fél nem vesz részt az általános vitában vagy elzárkózik a jó tanácsok elől. Az sem árt a függetlenségnek, ha a felek nyilvánosan vitáznak annak állandó hangsúlyozása helyett, hogy minden döntést önállóan és minden külső befolyástól mentesen hoznak. A pénzügyminisztereknek le kell vonniuk a megfelelő következtetéseket; otthon sem cselekedhetnek a Brüsszelben kijelentettektől eltérően. Az EKB számára lehetővé kell tenni, hogy – átvéve az Egyesült Királyság és Svédország központi bankjának gyakorlatát – köztegye üléseinek jegyzőkönyvét.

6. Hogyan függ össze az infláció és a növekedés?

6.1 Az Európai Parlamentnek a növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatások tárgyában megfogalmazott 2005. május 26-i jelentése a következőképpen fogalmaz: „Mivel az euróövezet és a 25 tagú Európai Unió növekedése lehetőségei alatt maradt és továbbra is alacsony; különösen az euróövezet négy legfontosabb nemzetgazdaságában; mivel a háztartások fogyasztása továbbra is bizonytalan, a 2005-2006-os gazdasági kilátások pedig elég szerények, ami hozzájárul a magas, és a jövőben is csak lassan csökkenő munkanélküliség fennmaradásához; mivel a második világháború óta legalacsonyabb kamatok ellenére a befektetési kedv alacsony;”

6.2 A gazdasági szakirodalomban az infláció és a munkanélküliség klasszikus ellentétpárt alkot. Statisztikai szempontból ha az egyik jó eredményeket mutat fel, a másikonál rossz eredmények jelentkeznek. Az EGSZB úgy döntött, hogy – az Európai Parlament jelentésében olvashatók és hasonló leírások alapján – inkább az infláció és a növekedés összefüggéseit vizsgálja.

6.3 Adott gazdasági helyzetben össze lehet hasonlítani az alacsony, illetve a magas inflációval rendelkező országok növekedését. Az is kimutatható, hogyan változik egy adott országban a növekedés különféle helyzetekben, ha változik az infláció. Az EGSZB táblázatai jöllehet nem tudományos igényűek a szó szoros értelmében, de világosan megmutatják, hogy a megfelelő politikacsomag összeállításához fontos ismerni a növekedés és az infláció közötti összefüggéseket.

6.4 Ha látjuk, hogy vannak egyrészt olyan országok, ahol magas az infláció és erőteljes a növekedés, másrészt olyanok, ahol alacsonyabb az infláció és gyenge a növekedés, felvetődik a kérdés, nincs-e az infláció és a növekedés között a statisztikáinál

szorosabb összefüggés. Annak kiderítésére, hogy valóban okozati összefüggésekről van-e szó, mindenekelőtt rendet kell teremteni a számok között, mivel az egyes gazdasági helyzetek és különösen a fejlettségi szintek (GDP) különbségeket mutathatnak fel. Azt is meg kell vizsgálni, hogy tettek-e specifikus gazdaságpolitikai intézkedéseket, amelyek más inflációs ráták esetén erőteljes vagy gyenge növekedéshez vezettek volna. Ennélfogva általában egy-egy adott országra kell összpontosítani, s ezért talán nem is lehet következtetéseket levonni az infláció és a növekedés közötti általános összefüggésekről.

6.5 A növekedési ráta valós probléma, legalábbis a 15 „régí” tagállam számára. Az Európai Bizottság statisztikai adatai szerint ezekben az országokban olyan alacsony volt a növekedés, hogy GDP-jükben (1995 és 2005 között) évente kb. fél százalékpontos veszteség figyelhető meg a többi ipari országhoz képest⁽²⁾. A belföldi kereslet a szóban forgó államokban ugyanebben az időszakban nagyjából egy százalékkal visszaesett a többi ipari országhoz képest. A millennium utáni viszonylag jó évek az európai termékek iránti fokozott külföldi keresletnek voltak köszönhetőek. Annak érdekében, hogy a jövőben jobb politikát lehessen folytatni, szükség van a szinte katasztrofálisnak nevezhető növekedési ráta háttérében álló tényezők elemzésére.

6.6 Az alacsony infláció „költségeinek” iménti bemutatását össze lehet vetni azzal, amelyet Wim Duisenberg, az EKB korábbi elnöke fogalmazott meg az Európai Parlamenthez címzett levelében a magas infláció költségeiről. Ennek lényege, hogy az EKB árstabilitásának mennyiségi definíciója stabil és megalapozott gazdasági kritériumokon nyugszik. Amennyiben csak lassú ütemű drágulást engedélyezünk, minimalizálódnak az infláció költségei, amelyeket a nyilvánosság igen jól ismer, a szakirodalom pedig átfogóan dokumentált.

6.7 Az infláció optimális célértékének megkeresésekor ügyelni kell arra, hogy elkerüljük mind a magas inflációval járó költségeket, mind pedig a megfelelő növekedés megvalósítási nehézségei révén keletkező költségeket. Egyben el kell ismerni, hogy az infláció magában sem megoldásnak, sem gondnak nem tekinthető. Inkább arról van szó, hogy egy bizonyos fokú infláció rugalmasabbá teszi a gazdaságot, illetve arról, hogy a magas infláció katasztrofálisan hat a bizalomra, a hosszú távon való gondolkodásra és a jövedelemeloszlásra.

6.8 A mellékletben EU-államokra vonatkozó adatok található az inflációról (HICP és maginfláció) és a növekedésről (azaz a GDP reális növekedéséről). A kiindulási év az EKB alapításának éve.

6.8.1 Összességében olyan időszokról van szó, amelyben az infláció alacsony, a növekedés pedig gyenge volt. Némileg elfogadható növekedési ráták csak 2001-ben és 2002-ben, illetve egyes országok esetében 2004-től jellemzőek. Az infláció ezen országok közül majdnem mindegyikben együtt jár a növekedéssel. A korábbi éveknek (1999–2000) a nagy világgazdasági keresleten alapuló növekedési rátái után az EU belső kereslete nem

⁽²⁾ AMECO, európai bizottsági adatbázis (http://ec.europa.eu/economy_finance/indicators/annual_database/ameco_en.htm). Az EU-15-ök GDP-növekedésének összehasonlítása az iparosodott országok egy referenciacsoportjával (Egyesült Államok, Kanada, Japán, Korea, Ausztrália, Új-Zéland, Norvégia és Svájc)

volt képes megfelelően ösztönözni a növekedést. Az utóbbi években, illetve az ideai fellendülés nyomában az inflációs ráta alig emelkedett 2 % fölé.

6.8.2 Minden egyes ország adataihoz számos megjegyzést lehetne fűzni, észrevételeinket azonban a következőkre korlátozzuk:

Az országok többségét alacsony infláció és gyenge növekedés jellemzi. Vannak azonban eltérő helyzetű országok is. Írországnak, amely erőteljes növekedéssel és magas inflációval rendelkezik, sikerült megőrizni magasabb növekedési rátáját és közben csökkenteni az inflációt. Görögországot a magas növekedési ráta és a magas infláció kombinációja jellemzi. Olaszországban és Portugáliában kissé túl magas az infláció, miközben a növekedés a nullához közelít. Spanyolország kielégítő növekedési rátája a 2 %-os határnál magasabb inflációs rátával párosul. A spanyolországi vita világossá teszi, mennyire felkelti a nyilvánosság figyelmét a növekedés, míg az – akár rendkívül magas – infláció csupán a gazdasági szakértőket aggasztja. Rendkívüli eredményt mutat fel Finnország, ahol a 2004-es erőteljes növekedés nem járt együtt inflációval (ami részben a csökkentett alkoholadókra vezethető vissza). Szlovéniának sikerült az inflációs ráta folyamatos csökkentése mellett egy meglehetősen erős növekedést fenntartani. Litvániát magas növekedés jellemzi, amely alacsony, azonban emelkedő tendenciát mutató inflációval párosul. A Cseh Köztársaság az infláció növelése nélkül is képes volt a növekedés fokozására, míg Észtország még magasabb növekedést ért el, mindazonáltal növekedő infláció mellett, Lettországon pedig a növekedés európai csúcstól ért el, noha ehhez az inflációs ráta szélsőségesen magas emelkedése társul.

6.8.3 Amennyiben az inflációt egy adott gazdasági rendszer általános keresleti szintje mértékéként értelmezzük, akkor azt a következtetést kell levonnunk, hogy – kevés kivétellel – mindkettő túl alacsony volt. Tekintve, hogy a gazdaság nehézségekbe ütközik, amennyiben összességükben csekély árváltozások mellett igyekszik megfelelően átalakulni, az inflációs ráta akadályozta a növekedést. Habár köztudott, hogy a dinamikus gazdaságnak szüksége van egy bizonyos mértékű inflációra mint kenőolajra, ezt a felismerést sokan nem tartották politikailag korrektnek. A jelenlegi globalizált gazdaságban a dinamikus változások mindenestre a nemzetközi versenyképesség feltételének számíthatnak.

6.8.4 A stabilitás és a monetáris politika iránti bizalom nem csak attól függ, hogy 2 % alatt marad-e az infláció. Nem ásná alá a stabilitást, ha az árstabilitás mértékéként egy valamivel magasabb szintet szolgálna. Sokkal inkább az a döntő, hogy biztosak lehessünk benne: nem hiányzik az akarat és a képesség az infláció ellenőrzésére, ezáltal a kitűzött cél elérésére.

6.9 További elemzést lehet készíteni a maginflációra vonatkozó idősorok segítségével. 2005-től eltekintve a fogyasztói árindex és az árak alakulása között (az energiaárak figyelmen kívül hagyásával) meglehetősen kicsi a különbség. Részletesen tanulmányozni kellene azon országok specifikus politikai intézkedéseit, amelyekben jó az infláció és a növekedés viszonya

(vagyis a növekedés tempójához képest alacsony az infláció). Az eredmények a jövőbeni teljesítményértékelés (*benchmarking*) alapjául szolgálhatnak.

6.10 A melléklet a munkaórákhoz viszonyított termelékenységről is tartalmaz adatokat. Az értékek nem az egyes országok helyzetének alakulását jelzik, hanem az országok teljesítményét az EU-15-ök átlagos termelékenységéhez képest. Így a táblázatból kiolvasható, hogy az adott ország mennyire közelíti meg az átlagot.

6.10.1 Hat éves időtávlatban általában nem történnek hirtelen változások. A legtöbb ország esetében nem is történtek. Azonban kivételek is vannak: Görögország, ahol alacsony volt a termelékenység, gyors tempóban zárkózik fel a többiekhez. Írország meghaladta az átlagos értéket, és termelékenysége továbbra is nő. Olaszország a vizsgált időszakban elmaradt a többi ország mögött. Ugyanez érvényes Portugáliára, bár ott az időszak kezdetén nagyon alacsony volt a termelési szint.

6.10.2 Ezen a területen is hasznos lenne egy mélyrehatóbb vizsgálat. Mennyiben vezethetők vissza például a különféle növekedési ráták a termelékenységben bekövetkező változásokra? Mekkora mértékben alapulnak a termelékenység növelésének különböző rátái a beruházások és az innováció területén tapasztalható különbségeken? Az oktatási rendszerek között meglévő különbségek mennyiben vezetnek különbségekhez az innováció területén? Milyen további lehetőségek léteznek a termelékenység növelésére? Ezért az EGSZB kéri az Európai Bizottságot, hogy vizsgálja meg az összefüggést egyfelől a növekedés és foglalkoztatás átfogó céljai, másfelől például a termelékenység fokozása és az inflációs ráták között.

6.11 Az inflációról és a növekedésről szóló statisztikai adatokból mindazonáltal már leszűrhető az az első következtetés, hogy a monetáris és a fiskális politikát jobban össze kell hangolni egymással. Az árstabilitás, a növekedés és a foglalkoztatás fontos célkitűzés kell, hogy legyen valamennyi gazdaságpolitikai döntéshozó – az EKB, az Európai Bizottság, az ECOFIN, a szociális partnerek és a tagállamok – számára. Ha valamennyi szereplő azonos célokat követ – vagyis intézkedésvajaslataikat mindnyájan erre a három célra alapozzák –, szükségszerűen figyelembe veszik vajaslataik összes következményét is. Intézkedések, amelyek az adott gazdasági helyzetben kitűnően hatnak az árstabilitásra, másféle gazdasági helyzetben kifejezetten rossznak bizonyulhatnak. Lehet, hogy bizonyos körülmények között ösztönzik a növekedést és foglalkoztatást, más körülmények között azonban éppen ellentétes hatást váltanak ki.

6.12 Az EKB „Monthly Bulletin”-jének 2004. februári kiadása, úgy tűnik, új felismeréseknek ad hangot, amelyek egy új, összehangolt politika kiindulópontjaként szolgálhatnak. A kiadvány felsorolja a beruházások fellendítésének legfontosabb tényezőit, amelyek a következők: megfelelő jövedelmezőség, kellőképpen hozzáférhető finanszírozási lehetőségek és megfelelő keresletet biztosító körülmények.

Kelt Brüsszelben, 2006. október 26-án.

az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Dimitris DIMITRIADIS